

УДК 338.48

*О. М. Корнієнко,
к. е. н., доцент кафедри міжнародного туризму,
Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя*

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

*О. М. Kornienko,
candidate of economic sciences, associate professor Department of international tourism,
Zaporizhzhya national technical university, Zaporizhzhya*

REGIONAL ASPECTS OF DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TOURISM

Досліджено динаміку розвитку міжнародного туризму за останні роки. Туристична галузь стала складовою частиною стратегічних, економічних та соціальних концепцій розвитку країн по всьому світі, допомагає створювати робочі місця, сприяє розвитку багатьох пов'язаних з ним галузей економіки. Розкрито регіональні аспекти розвитку туризму в світі. Відбувається скорочення тривалості й збільшення кількості туристичних подорожей. Спостерігається активне залучення держав у конкурентну боротьбу за вплив на параметри туристського потоку.

Dynamics of development of international tourism in recent years. The tourism industry has become an integral part of strategic, economic and social concepts for the development of countries around the world, helping to create jobs, contributes to the development of many related industries. Disclosed regional aspects of development of tourism in the world. There is a reduction in the duration and increase the number of tourist trips. There is active involvement of the States in competition for influence on the parameters of the tourist flow.

Ключові слова: міжнародний туризм, макрорегіони світу, туристичні потоки, кон'юнктура туристичного ринку, субрегіони, регіони, напрями.

Keywords: international tourism, the macro-regions of the world, tourist flows, the situation in the tourist market, subregions, regions, areas.

Постановка проблеми. Туризм відіграє одну з головних ролей у світовій економіці, забезпечуючи десяту частину світового валового національного продукту. Ця галузь економіки розвивається швидкими темпами і останні роки стане найбільш важливим сектором економіки. Щорічний ріст інвестицій в індустрію туризму складає біля 30%. Спираючись на дані Всесвітньої туристської організації, за останнє десятиліття доходи від туризму зростали щорічно на 7,9%, при середньому зростанні кількості туристичних прибутків щорічно на 4,5%.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми й особливості розвитку міжнародного туризму в Україні та світі, питання його впливу на національну та світову економіку знайшли своє відображення у наукових дослідженнях І. Балабанова, В. Данильчука, А. Дуровича, В. Євдокименка, М. Кабушкіна, В. Квартальнова, Н. Коніщевої, Г. Папіряна, В. Сеніна, В. Сапрунової, Т. Ткаченко, В. Федорченка, І. Школи та інших.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні регіональних аспектів розвитку міжнародного туризму. Виходячи з цього необхідно проаналізувати динаміку розвитку міжнародного туризму та розподіл прибуттів туристів за макрорегіонами світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для сучасного міжнародного туризму характерна значна просторова нерівномірність.

У загальному вигляді вона відображає різні соціально-економічні рівні країн світу:

- на розвинені країни припадає – 57% туристських прибуттів;
- на країни, що розвиваються – 30%;
- на країни транзитивної економіки – 13% [1].

Список країн за туристичними відвідуваннями (World Tourism rankings) складається Всесвітньою організацією з туризму (UNWTO) в складі публікації «Барометр світового туризму» (World Tourism Barometer), що випускається три рази в рік. У цій публікації макрорегіони світу за класифікацією ООН, впорядковані за кількістю прибуттів туристів з-за кордону, з доходів від в'їзного туризму, а також щодо витрат туристів за кордоном.

Динаміка міжнародного туризму за останні роки значно вирізняється. Характерною рисою є зростання прибуття іноземних туристів у світі. Близькі до середньосвітового рівня показники характерні для Європи та Америки. Що стосується макрорегіонів, то найвиразнішою динамікою вирізняються Азія та Океанія, в яких темпи зростання в 9 разів перевищують середньосвітові. В свою чергу Африканський макрорегіон відрізняється високими темпами росту, втім суттєво не впливає на світову динаміку [3].

Західноєвропейські країни одержали найбільшого розвитку міжнародного туризму. На їх частку припадає понад 70% світового туристичного ринку та приблизно 60% валютних надходжень. Америка отримала 20%, Азія, Африка та Австралія – менш ніж 10% разом узяті.

На сьогоднішній стан розвитку туризму характеризується такими основними показниками:

- щорічно у світі здійснюється близько 808 млн. подорожей, понад 52% з яких в межах Європи; приблизно 60% всіх подорожей пов'язано з відпочинком;
- частка туризму у світовому експорті товарів і послуг складає близько 13%, а у країнах ЄС – 14%, туризм формує 8% сукупного ВВП країн ЄС і забезпечує близько 11% економічного зростання;
- відбувається скорочення тривалості й збільшення кількості туристичних подорожей;
- спостерігається активне залучення держав у конкурентну боротьбу за вплив на параметри туристського потоку;
- приблизно 12% від загальної чисельності зайнятих – робочі місця в туристичній індустрії в країнах ЄС;
- одним з найпріоритетніших напрямів розвитку туризму є створення ефективних механізмів встановлення та підтримання рівноваги між збереженням природних та інших ресурсів та туристичною діяльністю [5].

Всесвітня організація з туризму у своїй класифікації виділяє країни, що є переважно постачальниками туристів (США, Бельгія, Данія, Німеччина, Голландія, Нова Зеландія, Швеція, Канада, Англія) і країни що є, в основному, реципієнтами (Австралія, Греція, Кіпр, Італія, Іспанія, Мексика, Туреччина, Португалія, Франція, Швейцарія). Найбільше число зайнятого населення в туристичній сфері спостерігається в країнах Східної Азії (Корея, Японія, Китай) – 74819 тис. осіб. Далі йдуть країни Південної Азії – 30795 тис. осіб. В Європі цей показник складає 24301 тис. осіб [4].

Посилаючись на дані Барометра, наприкінці літа 2013 року UNWTO Всесвітньою туристичною організацією були опубліковані дані динаміки туристичних поїздок за 2013 рік, втім не в вартісному об'ємі, а зі сторони туристичних прибуттів. Не дивлячись на падіння глобальної економіки, результати, досягненні міжнародним туризмом, перевершили очікування та досягли відмітки 52 млн. туристів [4]. У першій половині 2013 року, кількість туристичних прибуттів збільшилася на 5% в порівнянні з попереднім періодом. Ці дані перевищили прогнози, коли очікувалося, що число прибуттів підніметься на 4% за рік, досягнувши відмітки майже 500 тис., з них приріст склав 25 млн. чоловік [2]. Саме основний темп зростання виявили країни з економікою, що розвивається, а 4% припадає на країни з розвинутою.

Темпи зростання міжнародного туризму перевершили очікування. Це підтверджує те, що туристичні поїздки складають сьогодні частину моделей споживання все більшого числа людей як у зростаючих, так і розвинених економіках. Це підкреслює необхідність по праву визнати туризм, що є найважливішим каталізатором економічного зростання, експорту та створення робочих місць, одним з основних компонентів соціально-економічного розвитку.

За даними організації ЮНВТО туристичні потоки між регіонами розподілилися досить не рівномірно. Це можна спостерігати на рисунку 1.

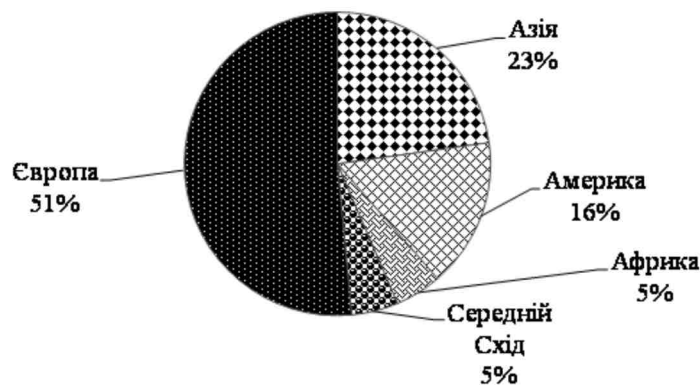

Рис. 1. Регіональні туристичні потоки

В сучасних умовах нестійкості світової економічної кон'юнктури, всі субрегіони та регіони досягли позитивних змін. Проте загальна картина виглядає досить неоднозначно. На рисунку 2 більш детально зображено яким чином туристичні потоки розподілилися серед макрорегіонів.

При збільшенні кількості туристичних прибуттів, сумарно відповідно збільшилися витрати туристів на відпочинку. Якщо використати дані 2012 року, то по росту суми коштів, витрачених туристами на відпочинку, лідирує Китай (+31%), Росія (+22%). Незначними показниками збільшення витрат є Канада (+3%), Франція (+2%). В той час коли в Австралії, Італії та Австралії витрати туристів зменшилися. Завдяки збільшенню туристами витрат, спостерігається ріст надходжень від галузі туризму. Загальносвітовий показник надходжень в 2012 році виріс на 4%. Кількість міжнародних туристських прибуттів в цьому ж році досягла позначки \$ 1,035 млрд. До скарбниці надходжень додалися кошти, отримані в сфері міжнародних перевезень, а саме \$ 219 млрд. Згідно з даними «Барометру міжнародного туризму ЮНВТО», в області надходження туризму в 2012 році був встановлений новий рекорд [6].

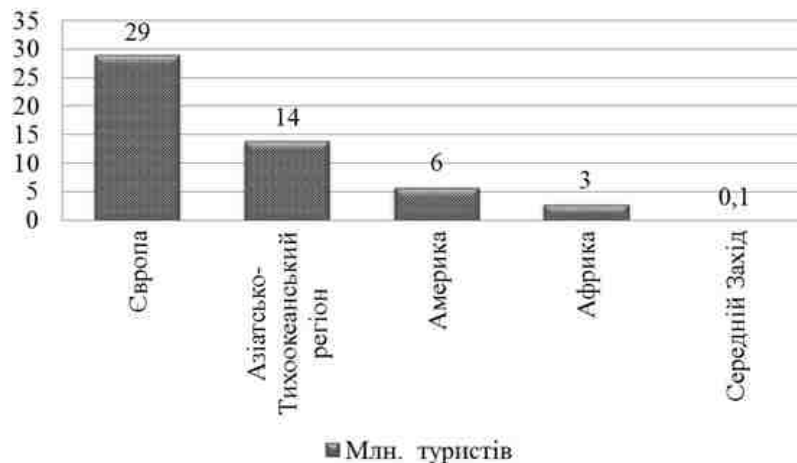

Рис. 2. Розподіл туристичних потоків 2013 року

Якщо розподілити надходження по регіонам, то найвищі темпи в 2012 році було зафіксовано в Американському регіоні (+7%), після нього Азіатсько-Тихоокеанський регіон (6%), Африка (+5%) та Європа (+2%).

Також спостерігалися негативні темпи зростання, а саме на Близькому Сході (-2%). Детально розглянути надходження серед регіонів можна в таблиці 1 [6].

Для порівняння прибутків 2012 р. та 2013 р. варто використати наступні дані, зазначені в рисунку 3.

Прибуток, отриманий від галузі туризму та його значний вплив на економіку країн можна прослідкувати завдяки вкладу туризму в світовий ВВП.

Аналізуючи наступний рисунок 4, варто відмітити постійне зростання ВВП. Прогноз на 2023 рік також є оптимістичним та передбачає збільшення його рівня [8].

Таблиця 1.
Розподіл фінансових надходжень, 2012 р.

Регіон	Сума коштів	Відсоткове відношення
Європа	\$ 457 млрд.	43%
Азіатсько-Тихоокеанський	\$ 323 млрд.	30%
Американський	\$ 215 млрд.	20%

Близький Схід	\$ 47 млрд.	4%
Африка	\$ 34 млрд.	3%

Тенденція до зростання пояснюється, перш за все, посиленням економік країн, що розвиваються, в які, разом з тим збільшився потік туристів.

Крім цього, на фоні зниження темпів розвитку економіки всього світу, а, особливо, Європи, сфера туризму не тільки не ослабла, але і, навпаки, посилилася.

На сегмент міжнародного туризму, що має на увазі подорожі та пасажирські перевезення припадає 30% світового експорту і приблизно 6% від загального об'єму експорту товарів та послуг. Галузь туризму в якості експортної категорії займає перше місце в багатьох країнах, що розвиваються, і так само п'яте місце в світі після експорту палива, хімікатів, продуктів харчування та автомобільної промисловості [5].

У туристичних напрямках країн з високим рівнем розвитку економіки та в тих, що розвиваються спостерігаються інтенсивні темпи зростання. В 2012 році до десятки лідерів по цьому показнику увійшли: США (+11%), Іспанія, Франція (+7%), Китай та Італія, за якими йдуть Макао, Німеччина (+6%), Об'єднане Королівство (+5%), Гонконг (+14%) та Австралія. До числа інших туристичних напрямків з розвинутою економікою маючих швидкі темпи росту, а сама 10% та більше, відносять Японію (+33%), Швецію (+17%), Республіку Корею (+14%) та Фінляндію (+16%).

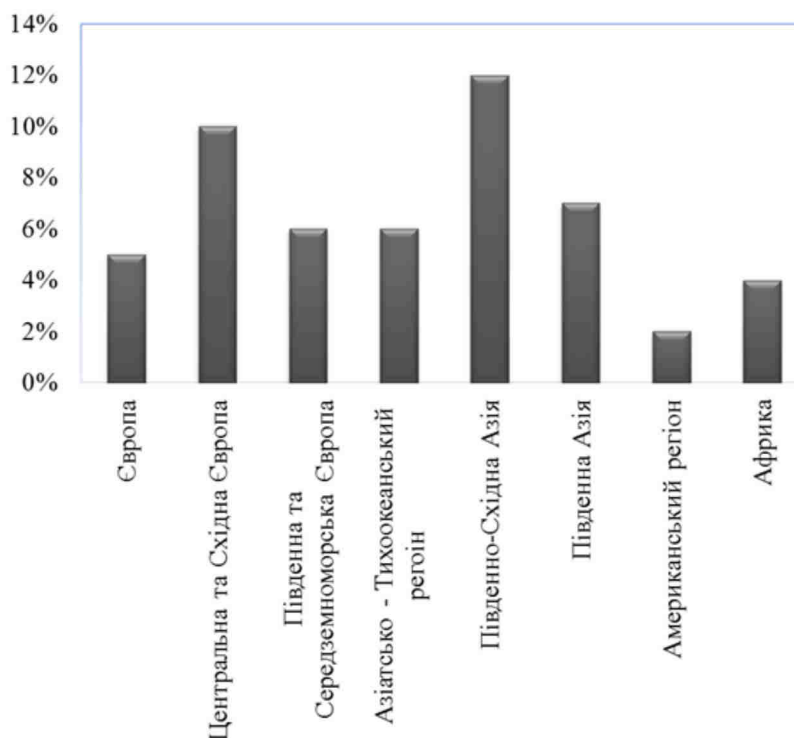

Рис. 3. Прибуток від туризму в 2013 році

Серед країн, економіка яких розвивається помітних темпів набули Таїланд (+25%), Індія (+22%), В'єтнам (+18%), Єгипет (+14%), Україна (+13%) та Польща (+13%).

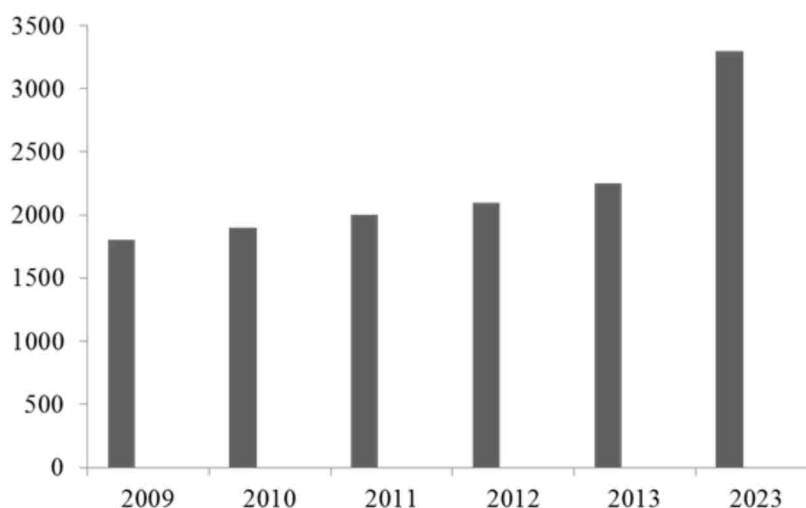

Рис. 4. Прибуток від галузі туризму 2009 – 2013 роки (млрд. дол.)

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, аналізуючи розвиток та темпи росту міжнародного туризму за останні роки, важливо зазначити, що туризм перетворився на перспективну галузь світового бізнесу з багатьма напрямками свого розвитку, особливими фінансовими інструментами, індустрією курортів, системою комунікацій. Туристична галузь стала складовою частиною стратегічних, економічних та соціальних концепцій розвитку країн по всьому світі, допомагає створювати робочі місця, сприяє розвитку багатьох пов'язаних з ним галузей економіки. В свою чергу туризм потребує державної підтримки для подальшого розвитку як індустрії, яка ефективно організує не тільки відпочинок, але й оздоровлення людей.

Активний розвиток туризму в останні десятиліття свідчить про суттєвий вплив на міждержавні контакти в економічному, культурному та політичному сенсі. Незважаючи на етно-конфесійні відмінності населення, туризм сприяє зміцненню культурних і духовних зв'язків, які в свою чергу виконують важливу миротворчу функцію.

Література.

1. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика: Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів / Укл. І.Ф. Кононов (наук. ред.), В.П. Бородачов, Д.М. Топольськов. – Луганськ: Знання, 2010. – 384 с.
2. Журнал Всесвітньої туристичної організації «Туристичний барометр». – 2013. – № 3. – [Електронний ресурс] : <<http://www.unwto.org/facts/eng/barometer.htm>>. [Посилання дійсне на 02.09.2014 р.]
3. Загальна характеристика близькосхідного регіону міжнародного туризму. – [Електронний ресурс] : <<http://refs.market.com.ua/viewfree.php?diplomID=8683&pageid=1>>. [Посилання дійсне на 11.10.2014 р.]
4. Звіт Всесвітньої Туристичної Організації за 2013 рік. – [Електронний ресурс] : <<http://tourlib.net/wto.htm>>. [Посилання дійсне на 27.10.2014 р.]
5. Згуровський О.В. Війни глобалізації. – [Електронний ресурс] : <<http://www.dt.ua/1000/1600/54652/>>. [Посилання дійсне на 10.10.2014 р.]
6. Итоги развития мировой торговли в 2012 году (по данным ВТО). – [Електронний ресурс]: <<http://www.lotpp.ru/vto/143>>. [Посилання дійсне на 09.10.2014 р.]
7. Турбізнес втратив 20% клієнтів. – [Електронний ресурс] : <http://svit.ukrinform.ua/turism.php?page=ukr_tur&id=2671>. [Посилання дійсне на 18.10.2014 р.]
8. . Tourism Vision 2020. – [Електронний ресурс] : <<http://unwto.org/facts/eng/vision.htm>>. [Посилання дійсне на 27.10.2014 р.]

References.

1. Borodachov, V.P. and Topol's'kov, D.M. (2010), Hlobalizatsiia. Rehionalizatsiia. Rehional'na polityka: Khrestomatiiia z suchasnoi zarubizhnoi sotsiolohii rehioniv [Globalization. Regionalization. Regional policy: Readings in Sociology modern foreign regions], Znannia, Luhans'k, Ukraine.
2. UNWTO (2013), UNWTO World Tourism Barometer, vol. 3, [online], available at: <http://www.unwto.org/facts/eng/barometer.htm> (Accessed 21 Oct 2014).
3. Refsmarket (2014), "General characteristics of the Middle East International Tourism", available at: <http://refsmarket.com.ua/viewfree.php?diplomID=8683&pageid=1> (Accessed 21 Oct 2014).
4. UNWTO (2014), "Tourism Highlights 2013 Edition", available at: http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2013.pdf (Accessed 21 Oct 2014).
5. Zghurov's'kyj, O.V. (2014), "War of globalization", available at: <http://www.dt.ua/1000/1600/54652/> (Accessed 21 Oct 2014).
6. WTO (2013), "The results of the development of world trade in 2012", available at: <http://www.lotpp.ru/vto/143> (Accessed 21 Oct 2014).
7. Ukrinform (2014), " Tourist Industry has lost 20% of customers ", available at: http://svit.ukrinform.ua/turism.php?page=ukr_tur&id=2671 (Accessed 21 Oct 2014).
8. UNWTO (2013), "Tourism Vision 2020", available at: <http://unwto.org/facts/eng/vision.htm> (Accessed 21 Oct 2014).

Стаття надійшла до редакції 17.11.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"